

Sandsten. Höjd 1,07 m., bredd 1,18 m. Stenens framsida är alldeles plan, men ytlagret har flagrat av i stora partier. Denna flagring pågår alltjämt. Några mindre sprickor i ristningsytan tätades 1936 med stenkitt.

Inskrift:

... **ripr** × **rispi** × **stin** + **eftir** × **sunu** × **sina** × **suin** × ...

...-riðr resti sten æftir sunu sina, Sven ...

»... reste stenen efter sina söner, Sven ...»

Till läsningen: Av första runan återstår endast nedersta delen av ett bakåtlutat streck, som emellertid gör det troligt, att runan varit **r**. 6 och 12 i äro icke stungna, så däremot 14 **e**. 15 **f** och 16 **t** äro tillsina översta delar något skadade men säkra. Nedersta delen av 19 **s** har gått förlorad genom flagring. 28 **u** har förlorat övre delen genom flagring, som även skadat den följande **i**-runan. Efter 27-30 **suin** äro runorna nästan helt förstörda. Det förefaller troligt, att namnet följts av ett **uk**. Torin har observerat **u** och supplerat **k**. Därefter skönjes efter en lakun för en eller två runor den åt höger böjda nederdelen av en runa, **u**?, därefter möjligen undre delen av en **r**-runa. Hos Torin saknas 1 **r**; r. 14 läses **i**.

Inskriftens första namn synes närmast ha innehållit slutleden -riðr eller -friðr. Det har då sannolikt varit ett kvinnonamn av typen *Ingiriðr*, *Holmfriðr*.

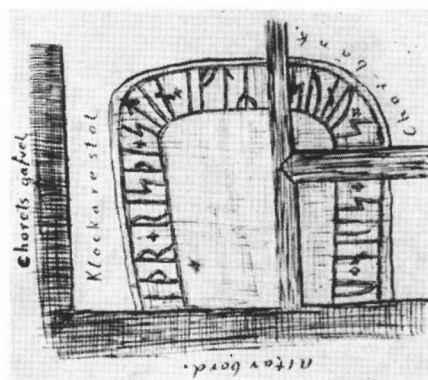

Fig. 62. Vg 44. Skalunda sn, kyrkan.
Efter teckning av Djurklou.

45. Skalunda sn, kyrkan. Nu på kyrkogården.

Pl. 35.

Litteratur: L 1363, T 46. P. Tham, *Egna Manuscripter och Siöborgs Resor*, s. 112 (ATA); P. E. Lindskog, *En korrekt beskrifning om Skara stift* 3 (1814), s. 182; N. H. Sjöborg, *Samlingar för Nordens fornälskare* 3 (1830), s. 120; P. A. Säve, *Berättelse* 1863, s. 87 (ATA, tr. i ATS 3, 1873, s. 147); N. G. Djurklou, *Antiqvitetsintendentens berättelse* 1868, s. xv f. (ATA), *Brev t. B. E. Hildebrand* 28/12 1868 (ATA); C. J. Ljungström, *Brev t. B. E. Hildebrand* 13/11 1868 (ATA), *Brev t. VHAA* 1869 (odat., ATA), *Kinnefjerdings och Kållands härader* (1871), s. 58; E. Fischer i *Sveriges kyrkor, Västergötland* 1: 1 (1913), s. 162; O. Sjögren, *Sverige* 4 (1933), s. 329; *Handlingar* 1936 i ATA; H. Wideen, *Västsvenska vikingatidsstudier* (1955), passim.

Äldre avbildningar: Sjöborg, teckning 1794 ([el. Liljegren efter Sjöborg?]) i Liljegren, *Fullständig Bautil*, bläckteckning ([el. Tham efter Sjöborg?]) i Tham a. a., fig. 179 [stenen liggande under pelaren]); Säve, bläckteckning (i a. a.); Djurklou, bläckteckning (i a. a.); Ljungström, bläckteckning 1869 (ATA), ds. a. a.; O. Erlandsson, blyertsteckning (VFA), träsnitt (i T 46).

Runstenen står rest mitt emot Vg 44 på Skalunda kyrkogård, 30 m. NV om kyrkan. När N. H. Sjöborg avtecknade stenen, var den »till en del inmurad i kyrkan under hörnmuren vid choret» (Torin). Då kyrkan härrör från tidig medeltid, möjligen »från slutet av 1000-talet» (Fischer), har stenen förhållandevis tidigt apterats till golvsten. När P. A. Säve 1863 besökte Skalunda, låg den »i stora gången uti kyrkan mellan högkyrkan och Choret». Den uttogs 1869 och restes på kyrkogården. Händelsen, som tydligt visar orsbefolkningens aktiva fornvårdsintresse, i vilket komminister C. J. Ljungström hade så verksam del, beskrives av denne i brev till Vitterhetsakademien sålunda: »Sedan en hel del bänkar blifwit undanröjda och stenen upptagen ur golfwet, ställdes den på kant och fördes på trädruddar den smala gången uteder och ut genom vestra kyrkdörren. Här lades den på en från Degeberg anskaffad stenwagn och forslades med hästar till en upphöjning på kyrkogården, der den, sedan flera manskrafter tillkommit, upprestes. Besagde upphöjning syntes wara en ättehög, som hade wid pass 20 alnars diameter, och denna förmodan besannades då man grafde för stenens uppresande och fann högen bestå af ett jordfylt kummel, hwari påträffades kol, aska och brända

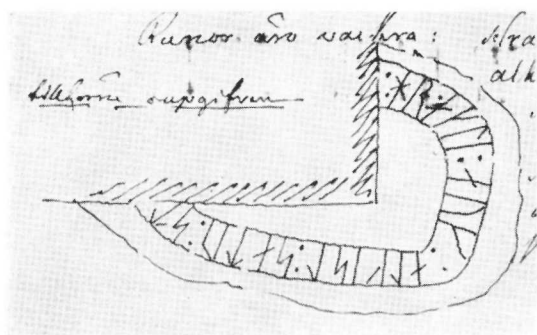

Fig. 63. Vg 45. Skalunda sn, kyrkan.
Efter teckning i Tham, Egna Manuscripter.

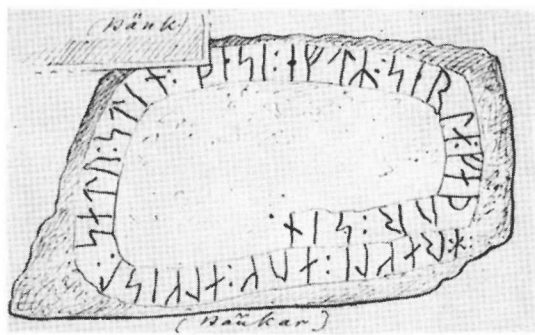

Fig. 64. Vg 45. Skalunda sn, kyrkan.
Efter teckning av Säve.

ben. ... Det torde böra omnämnas att begge dagarne infunno sig en mängd så wäl äldre som yngre personer af församlingsboarne, som stundtals woro, utan betalning, behjelpige vid arbetet och som tydligen tillkännagåfwö sin belåtenhet öfwer att dessa deras fornminnen kommo i dagen, blefwö kända och tydda. Häraf föranledd har jag skänkt sex exemplar af min 'Runa-List' att som premier utdelas åt Folkskolans inom Rackeby Pastorat flitigaste barn.»

Röd granit. Höjd 1,75 m., bredd 1 m. Ristningsytan, vänd mot ÖSÖ, är jämn och vacker. Runorna äro djupt huggna och tydliga.

Inskrift:

: hragli : auk : alkisl : satu : stin : pesi : eftir : serla : fapir : sin

5 10 15 20 25 30 35 40

hragli ok Algisl sattu sten þennsi æftir Serla, faður sinn.

»hragli och Algisl satte denna sten efter Särle, sin fader.»

Till läsningen: R. 4 förefaller att vara stungen, som Torin föreslår; den lilla fördjupningen i runan är sannolikt huggen. Sjöborg läser denna runa som **k** liksom Säve. Tidigare läsningar överensstämmer i övrigt med ovanstående.

R. 1-6 uttrycka ett namn, men något sådant, som direkt svarar mot runföljden **hragli**, är icke känt. — Icke heller **Algisl** är tidigare känt. Förleden består sannolikt av **Alf-**. — Faderns namn **serla** (ack.) är icke känt från andra runinskrifter, ej heller i senare svenska källor. Det motsvarar med all sannolikhet det på västnordiskt område tämligen vanliga **Sørli**. Den fsv. formen bör ha varit **Sørli**. Den latinska formen **Serlo** finns belagd i några exempel, bl.a. i DN XIX 522, 529 (1304) *Serlo de Gutteland*.

Stödd på N. H. Sjöborgs uppgift, som otvivelaktigt hänför sig till Vg 45, räknar H. Wideen (*Västsvenska vikingatidsstudier*, 1955, s. 102, 138) felaktigt med ytterligare en runsten, utöver de kända, i Skalunda.

46. Skalunda sn, kyrkan.

Pl. 36.

Litteratur: E. Fischer i *Sveriges kyrkor, Västergötland* 1: 1 (1913), s. 169, 175; VFT 3: 9-10 (1918), s. 118; S. Gardell, *Gravmonument från Sveriges medeltid* 1 (1937, rev. 1945), nr 697.

Äldre avbildning: A. Roland, teckning, återgiven i Fischer a.a., fig. 185.

På en liljesten, som tjänar som överliggare utvändigt till sydporten i Skalunda kyrkas vapenhus, finns på huvudändans kantlist en nu nästan utplånad runinskrift. Vapenhuset är troligen uppfört mot medeltidens slut (Fischer).